

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У ПОЛІТИЧНІЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ

Діяльність громадських організацій і політичних партій є невід'ємними елементами розвитку будь-якого демократичного суспільства та важливим чинником залучення молоді до політичного життя. Оскільки, подальший розвиток країни значною мірою залежить від участі молодого покоління у її суспільно-політичному житті держави. Останнім часом виникає чимало різноманітних організацій, об'єднань, товариств, які захищають інтереси молоді, надають їм різноманітну допомогу, тобто, опікуються тим, що держава не завжди здатна вирішити самостійно.

Проблемам становлення молодого покоління громадян присвячена достатньо велика кількість наукових робіт. Серед фундаментальних досліджень про важливість участі молоді у процесах державотворення та національного розвитку можна назвати праці: Бебика В., Головатого М., Гонтарук О., Корнієвського О., Перепелиці М., Пробийголови Н. [1] та ін. Зазначені автори дослідили проблеми політичної соціалізації молоді та її вплив на подальший розвиток держави.

Мета статті: проаналізувати вплив громадських молодіжних організацій та політичних партій на залучення молоді до політичного життя.

Основні завдання полягають у визначенні чинників та мотивів, що впливають на підвищення політичної активності молоді.

Результати дослідження, щодо виявлення рівня зацікавленості молоді проблемами політичного життя, здійсненого Державним інститутом проблем сім'ї та молоді, Українським інститутом соціальних досліджень і Центром „Соціальний моніторинг” в червні 2005 р., засвідчили, що серед молоді віком від 14 до 28 років близько третини (34 %) зовсім не цікавиться політичним життям, 28 % - цікавляться, коли їх це стосується безпосередньо, 36 % - „намагається бути в курсі справ”. І лише 1 % не лише цікавиться, але й бере активну участь у політичному житті [2, с.209].

З огляду на викладене, стає зрозумілим, що рівень зацікавленості молоді проблемами політичного життя є досить низьким, відповідно і участь молоді у громадських організаціях є недостатньою. Про це свідчить дослідження, проведене Державним інститутом розвитку сім'ї та молоді, лише 1,3 % молодих людей віком 14–35 років відповіли, що вони є членами однієї з молодіжних організацій. При цьому молоді віком 14–28 років виявилось ще менше – 0,9 %. Така ситуація характерна як для України в цілому, так і для окремих регіонів [3, с 219.]. О. Кулик оцінюючи причини низької активності молоді у своєму дослідженні зауважує, що однією з них є недовіра молоді

до громадських об'єднань та невпевненість у тому, що вони можуть реально впливати на прийняття політико-управлінських рішень в державі [4].

Науковці Л. Кормич та Д. Шелест виділяють основні проблеми, які гальмують процес соціалізації молоді, стримують її політичну активність: постійне зниження питомої ваги молоді по відношенню до усього населення; зниження рівня життя і соціально-психологічного стану молоді; погіршення здоров'я молодих людей; ускладнення умов отримання освіти, професії [5, с.163].

Для того, щоб підвищити спроможність молоді до успішної участі громадських об'єднань потрібно формувати гуманістичні ціннісні орієнтири молодого покоління, поглиблювати керованість і управління соціалізаційними процесами у молодіжному середовищі.

Молодіжні організації – це соціальні структури суспільства за допомогою яких створюються умови і багато в чому реалізуються інтереси, потреби, запити молодих людей у всіх сферах життя [6, с.237].

У сучасних молодіжних громадських організаціях різноманітні напрямки діяльності та політичні уподобання. За даними Мін'юсту України кількість молодіжних громадських організацій останнім часом зростає. Впродовж 2007 р. було зареєстровано ще 269 організацій; у 2006 р. – 255 [7]. Як приклад, можна назвати молодіжні організації: «Пора», «Національний альянс», «Молодіжний Національний Конгрес», «Соціалістичний Конгрес молоді», «Союз Правової Молоді».

На думку О. Дровань „інтелектуальним ядром” широкого кола громадських організацій в Україні виступають аналітичні центри, недержавні дослідницькі організації („мозкові центри”). „Мозкові центри” реалізують оригінальні наукові моделі різних наукових життєвих секторів та освітні програми, спрямовані на навчання населення та здійснення впливу на владу і осіб, які формують громадську думку; створення відповідного громадянського тиску для прийняття владою того чи іншого суспільно-корисного рішення з широкого кола соціальних, політичних, економічних, правових питань, проблем місцевого самоврядування.

Нині існує дуже багато молодіжних громадських організацій, які проводять відкриту політику, регулярне спілкування з пресою та керівними органами влади, видають буклети і книги, створюють веб-сайти, проводять і беруть участь у спільних проектах, що сприяє більш активному залученню молоді до політичного життя [8, с.7]. Як приклад, можна назвати організацію „Молодіжна Альтернатива”, створену у 1994 р. з метою розвитку різноманітних освітніх програм по залученню молоді до участі у політичному житті країни. Ця організація проводить акції по залученню молоді у виборчих процесах, семінари, круглі столи, прес-конференції, де роз'яснюється необхідність участі молоді у виборчих процесах. У 1996 р. „Молодіжна Альтернатива” стала ініціатором проекту „Студенти для Парламенту”, з метою виховання нового покоління політиків, підвищення професійної освіти молоді [9, с.1].

Роль громадських об'єднань може значно зрости, якщо у своїй діяльності

вони будуть враховувати суспільні зміни, інтереси, норми та цінності самої молоді, а також зарубіжний досвід створення молодіжних національних рад (наприклад: Албанська національна рада молоді, Хорватська ліга молоді, Словацька молодіжна асамблея) [10].

Закон України „Про об'єднання громадян” всі об'єднання громадян поділяє на дві категорії – політичні партії і громадські організації [11, с.5].

Політичні партії відіграють визначну роль у становленні державної влади, формуванні політики та її запровадженні, тому Парламентська асамблея Ради Європи на засіданні 17 квітня 2007 року ухвалила резолюцію з Кодексу добропорядної поведінки політичних партій. Політичні партії – це один із основних каналів упорядкування різних поглядів і забезпечення захисту різноманітності інтересів у політичному процесі прийняття рішень. Але у багатьох країнах політичні партії переживають серйозну кризу громадської довіри. Для підвищення довіри громадян політичним партіям необхідно вжити ряд заходів, щоб наблизити свою діяльність до інтересів пересічних громадян, поліпшити механізм підзвітності перед електоратом, підвищити роль обраних представників, розвивати гласність у процесі ухвалення рішень, уникати нереальних обіцянок виборцям. На думку учасників асамблеї, політичні партії мають підтримувати молодь і готувати її до майбутнього політичного життя. Учасники форуму запропонували розробити Кодекс добропорядної поведінки політичних партій, одним із важливих моментів якого стане врегулювання і збалансування інформаційних потоків, використання ЗМІ та інтернет-мережі в інтересах політичних партій, що сприятиме взаємодії політичних партій і громадянського суспільства, котра передусім має спиратися на конструктивний діалог [12].

За ініціативою Українського центру політичного менеджменту спільно з Регіональним представництвом Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Білорусі 25 жовтня 2006 року в Києві був проведений круглий стіл на тему «Зростання політичної активності молоді як суттєвий чинник вдосконалення партійної системи». З метою узагальнення досвіду залучення молоді до політичних процесів; аналіз проблем формування ціннісних орієнтацій молоді; окреслення шляхів ефективної співпраці молодіжних і партійних організацій. Учасниками круглого столу обговорювалися питання участі молоді у політичних процесах, роль партій у формуванні політичної культури молоді та ін.

У результаті обговорення учасники круглого столу дійшли таких висновків:

1) в Україні спостерігається відсутність систематичної роботи політичних партій з молодіжними осередками, що проявляється у зменшенні інтересу до молоді з боку політичних партій у міжвиборчий період;

2) шанси молоді на прояв її політичної активності зростають під час кризових ситуацій у суспільстві;

3) для зростання політичної активності необхідно поєднувати політичні інтереси з соціальними проблемами молоді;

4) цікавим є зарубіжний досвід партійної розбудови та участі в ній

молоді, а саме, політична освіта.

Пропозиції учасників круглого столу полягають у необхідності спрямування організаційних зусиль громадських організацій і політичних партій на вдосконалення механізмів самоуправління в молодіжному середовищі, підвищення політичної активності молоді, вирішення нагальних молодіжних проблем та забезпечення політичної освіти, значною мірою за рахунок держави [13].

У більшості випадків партійні документи не містять як необхідної аргументації, так і чітко окреслених економічних механізмів реалізації ними власної молодіжної політики, а саме бажанням займатися вихованням молоді та підростаючої генерації. Політичні партії у своїх статутах встановили віковий ценз для вступу до організації – 18 років. Винятки становили Українська народно-демократична партія та Українська народно-демократична партія, які знизили віковий ценз до 17 років, а також Народний Рух України – до 16 років. Це свідчить про посилення зацікавленості політичних партій по залученню молоді до активної політичної діяльності. Нині майже всі провідні політичні партії України мають „свої” молодіжні формування [14, с. 148].

З точки зору Н. Пробийголови, важливим чинником політичної соціалізації особистості, особливо молоді – є участь у виборах, в результаті чого набувається перший практичний досвід політичної діяльності, формується почуття співучасті в політичному житті суспільства [14, с.206].

Здатність громадян приймати раціональні політичні рішення, брати участь в політиці не формується стихійно, а набувається в ході систематичного й цілеспрямованого опанування відповідними знаннями, та досвідом. Тому підвищення активності молоді у суспільних процесах неможливе без спеціальної організаторської роботи [15, с.79].

Таким чином, можна зробити висновки:

1) виходячи з того, що Україна за статусом соціальна, демократично-правова держава, мета якої побудова громадянського суспільства, слід зауважити, що в подальшому її розвитку значно підвищиться роль громадських об'єднань та недержавних дослідницьких організацій, які реалізують оригінальні наукові моделі різних наукових життєвих секторів та освітні програми, спрямовані на навчання населення та здійснення впливу на владу і осіб, які формують громадську думку;

2) діяльність позапартійних неприбуткових організацій не повинна зводитись лише до створення освітніх програм та акцій по залученню молоді до участі у виборчих процесах, слід також звертати увагу на виховання нового покоління політиків та підвищення їх професійної освіти молоді;

3) зростає тенденція щодо удосконалення функціонування політичних партій: наближення їхньої діяльності до пересічних громадян, поліпшення механізму підзвітності перед електоратом, підвищення ролі обраних представників через залучення молоді до активної політичної діяльності, шляхом створення припартійних молодіжних формувань;

4) за допомогою припартійних молодіжних формувань створюються

умови та багато в чому реалізуються інтереси, потреби, запити молоді у всіх сферах життя: політичній, економічній, соціальній, духовній та ін.

5) з метою підготовки кваліфікованих молодих політичних кадрів, необхідна зацікавленість з боку держави в створенні і підтримці спеціальних навчальних центрів, проведенні політичних конкурсів, створення політичних клубів та ін.

1. Бебик В., Головатий М. Політична культура сучасної молоді. - К., 1996. – 246 с. Головатий М.Ф. Молодіжна політика в Україні: проблеми оновлення // Укр. наук. дослід. ін – т проблем молоді. К.: Наукова думка. – 1993. – С. 6-10. Гонтарук О. Роль молодіжних громадських організацій в українському суспільстві // Молодь: громадські організації. Громадянське суспільство: матеріали міжнародної науково – практичної конференції 27-28 вересня 2001. - К.: Міленіум, 2001. - 100 с. Корнієвський О. Сучасний стан молодіжного руху та його оцінка молоддю // Політологічні читання. – 1993. - № 2. – С. 46-56. Перепелиця М.П. Державна молодіжна політика: молодь про її формування та реалізацію // Віче. – 2000. - № 10. – С. 47-60. 2. Пробийголова Н. Політична соціалізація як фактор впливу еліти на електоральну активність молоді // Політичний менеджмент. – Спецвипуск (вересень). – 2006. – С. 206-214. 3. Про становище молоді в Україні: щорічна доповідь Президентові України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України. – К.: Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту; Державний інститут розвитку сім'ї та молоді; Гопак, 2006. – С. 208–223 4. Кулик О. Шляхи активізації соціально-політичної участі молоді в життєдіяльності сучасного українського суспільства / О. Кулик // Вісник НАДУ. – 2007. – № 3. – С. 319–326. 5. Кормич Л.І., Шелест Д.С. Громадські об'єднання та політичні партії сучасної України / Л.І. Кормич, Д.С. Шелест. – К. : АВРІО, 2004. – 262 с. 6. Пробийголова Н. Особливості формування політичної субкультури // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. – Серия «Философия. Социология». – Т.21 (60) – №3. – 2008. – С. 233-241. 7. Інформаційно-аналітична довідка про результати діяльності Міністерства юстиції та його територіальних органів з питань легалізації об'єднань громадян, інших громадських формувань [Електронний ресурс] / Режим доступу <http://www.minjust.gov.ua/0/13796>. 8. Дровань О. Невід'ємна складова громадянського суспільства // Юридичний вісник України. – 2005. – 21-27 травня. – №20. – С.7. 9. Твоя кар'єра – крок за кроком / Ред. – упоряд.: Н.Демчук, Л. Кудіна. – К.: Молод. Альтер. 2003. – 53 с. 10. [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.niss.gov.ua 11. Громадські організації в Україні. Нормативно-правове регулювання / Роїна О.М. – К.: КНТ, 2007. – 144 с. 12. ПАРС закликає політичні партії до добропорядності // Голос України . – №69 (4069). – 4 квітня. – 2007. 13. [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.politik.org.ua 14. Кормич Л.І., Шелест Д.С. Громадські об'єднання та політичні партії сучасної України / Л.І. Кормич, Д.С. Шелест. – К. : АВРІО, 2004. – 262 с. 15. Пробийголова Н. Політична соціалізація як фактор впливу еліти на електоральну активність молоді //

Політичний менеджмент. – Спецвипуск (вересень). – 2006. – С. 206 – 214. 16.
Пробийголова Н. Деякі тенденції процесу політичної соціалізації молоді / Н.
Пробийголова // Політичний менеджмент. – 2005. – № 4. – С. 71–81.

М. Кербаль

УЧАСТЬ МОЛОДІ У ВИБОРЧИХ ПРОЦЕСАХ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Після проголошення незалежності Україна пройшла складний шлях становлення нової державності. Існуючі фактори, які мають місце в розвитку загальних настроїв мас і сприяють їхній участі в політичному житті, вплинули теж і на сучасну молодь. Молодь – це прообраз України XXI століття. Яким бути майбутньому країни залежить не тільки, а часто й не стільки, від ефективності соціально-економічних реформувань, скільки від залучення, зацікавленості та активної участі в них значної, і головне, перспективно – молоді частини соціуму.

Актуальність досліджуваної теми обумовлюється підвищенням ролі молоді в формуванні державної політики, реальною її участю в модернізації політичних інститутів і процесів, громадянського суспільства.

Питання участі молоді у політичному житті країни, її громадської активності є надто важливим тому що при відсутності можливості або бажання відстоювати свої інтереси через легітимну діяльність (зокрема, електоральну), зростає небезпека соціальних конфліктів, у тому числі й у нелегітимних формах і виявах. Більш того: політична участь неінформованих і безвідповідальних в своїх вчинках громадян може створити загрозу стабільності політичній системі.

Метою роботи є аналіз політичної участі молодих громадян у виборчих процесах незалежної України. Досягнення вказаної мети передбачає вирішення наступних дослідницьких завдань:

- визначення моделей електоральної поведінки молодих громадян;
- аналіз мотивації поведінки особи у виборчому процесі;
- виділити рівень політичної активності молоді під час виборчих компаній;
- вивчення чинників, які впливають на політичну активність;

Теоретичною базою дослідження політичної участі стали роботи закордонних вчених: С.Вербі, А.Маслоу, Р.Інглхарта, Е.Даунса. Феномену політичної участі і аналізу його форм присвячені дослідження російських і українських авторів: Д.В. Гончарова, Є.Б.Шестопаля, Є.Ю.Мелешкиной, О.О. Чемшита, С.І. Тихомірова та ін. Цікавою є стаття Р.Мазурова “Активізація участі молоді у виборчому процесі”, в котрій автор розмірковує щодо питань участі молоді в політичному житті, зокрема, безпосередньо у виборах владних структур [1].

Політичні процеси неможливі без відповідної участі в них різноманітних суб’єктів політики, у тому числі й молоді. Таку участь політологи називають